Alaktan, szófajtan 3. hét

Igenemek, alapszófajok 1.

Ismétlés: tőtípusok

Parázs

Béke

Átok

Találgat

Tesz

Nő (ige)

Nej

melegedik

Igenemek

- Cselekvő: *olvas* (de: érzelmek ide is vehetők), szándékos!
- Szenvedő (passzív): *-a(t)tik/-(t)etik* (pl. *elolvastatik)*
- Mediális: (akaratlan) történés (személlyel is), állapotváltozás (nincs aktív cselekvő!), pl. *gyógyul, meggyullad, nyílik, becsukódik* (nem mind ikes!)
- Visszaható: cselekvő igeváltozat + visszaható névmás: *mosakszik = mossa magát* (de: *bánkódik ≠ *bánja magát)*
- Műveltető: cselekvőből képezve: *-(t)at/-(t)et*, pl. *olvastat*

Igenemek gyakorlása: MGrGyk. 49/97.

97. Milyen igeneműek a következő szavak?

alszik: .....
van: .....
olvas: .....
járkál: .....
hurcol: .....
raboskodik: .....

írhat: .....
eltemettet: .....
köhög: .....
lebarnul: .....
becsukódik: .....
születik: .....

Igenemek gyakorlása: MGrGyk. 49/97.

kereskedik: .....
megkívántatik: .....
mosakodik: .....
törik: .....
szenved: .....
éhezik: .....
álmodik: .....
megég: .....
betegeskedik: .....
virágzik: .....
leesik: .....
látszik: .....
elad: .....
szomorkodik: .....

gyógyíttat: .....
ás: .....
felemel: .....
hallgat: .....
elnézeget: .....
ugrándozik: .....
ácsorog: .....
meggyullad: .....
felolvastat: .....
fölszólít: .....
elgondolkodik: .....
kifecseg: .....
hazudik: .....

Alapszófajok: névmások

Személyes: *én, te* stb., de: *belőlem, hozzád, nekünk, miattatok, közülük* (a szem. nm. határozóragos alakja) + *Ön, maga*

Mutató: *ez, az, erre, ekkora, annyira stb.*, határozószói mut. nm.: *oda, ezért, amarra, azután*

Kérdő: *ki, miből, honnan, mikorra* stb.

Vonatkozó: *aki, amiből, ahonnan, amikorra stb.*
(archaikusabb: kérdő névmási forma: *Mi atyánk,* ***ki*** *vagy a mennyekben*)

Visszaható: *magam, magad* stb.

Kölcsönös: *egymás(t)* stb.

Általános: *bár-, mind(en)-, akár- , se-*

Határozatlan: *vala-, né-*

B) Figyelje meg az alábbi, magnófelvételről lejegyzett spontán beszélgetésben lévő, egyszer aláhúzott névmásokat! Töltse ki a táblázatot!

– Az a kérdés, hogy vajon mi is a szeretet forrása, meg a szeretetnek a célja, tehát honnan képes az ember... sokféle szeretet van, de az a fajta szeretet, amiről beszéltünk, ami mérvadó, ami ... ami virágoztat, ami kertté varázsolja a környezetet, ami otthonná teszi a vadont, hogy ez a szeretet ez miből fakad, és hogy igazából mi is a célja.

– Cél alatt nem tudom, mit értesz, hogy mi a szeretet célja. Mert hogyha egy kicsikét, mert ezen még sosem gondolkodtam, hogy célja van.

– Arra gondolok, hogy a szeretet, ami arra törekszik, hogy valamiképpen együtt legyen a másikkal, valamiféleképpen a másiknak minél bővebben legyen az élete, valamiféleképpen a másikban hazatérjen, a másikkal egységbe kerüljön, minél teljesebb egységbe kerüljön, tehát ilyeneket gondolok a szeretet céljának, hogy valamiképpen, ami különálló, az egy legyen. Ahogy egy férfi meg egy nő a házasságban eggyé lesz. Ahogy haragosok kibékülnek, és közösségbe kerülnek. Valamiféle olyan közösség, olyan mély közösség a célja a szeretetnek, vagy maga a szeretet olyan mély közösségnek a megélése, ahol a különbözőségek szépségek, de nem szét-, elválasztók, tehát elválasztó tényezők. Tehát valami mélysé-

Névmásfajták gyakorlása: MGrGyk. 74/173.

A névmás	A névmás fajtája
az	főnévi rámutató
mi	
honnan	
az	
amiről	
mit	
ezen	
sosem	
arra	
ami	
arra	
valamiképpen	
másikkal	
másiknak	
minél	
ilyeneket	
ahogy	
olyan	
olyan	
ahol	
én	
magam	
erre	

Keressünk névmásokat egy hírszövegben!

Itt az ideje felkészülni a koronavírus-vakcina majdani szállításából fakadó nehézségekre, ugyanis súlyos kapacitáskorlátok jelentkezhetnek, figyelmeztette a kormányokat szeptember elején a Nemzetközi Légi Szállítási Szövetség (IATA). **Alexandre de Juniac**, a szervezet vezérigazgatója az évszázad feladatának nevezte a légi szállítmányozásban, hogy az oltóanyag mindenkihez biztonságosan eljusson világszerte.

Példaként említik a közleményben, hogy ha a Földön élő 7,8 milliárd emberhez fejenként csak egy dózist kellene eljuttatni a vakcinából, az is több mint nyolcezer teherszállító repülőgépet töltene meg.

Igaz, az biztosra vehető, hogy a koronavírus elleni védőoltás nem lesz kötelező, így valójában azt is csak találgatni lehet, hogy hányan akarják majd beoltatni magukat, de az IATA közleménye szerint ezen kívül is számos ismeretlen tényező van a leendő vakcinákkal kapcsolatban, így a szállítandó mennyiség mellett a gyárak helyszíne, vagy éppen az oltóanyag hőérzékenysége.

A vakcinaszállításhoz szükség van megfelelő mennyiségű képzett szakemberre, aki az oltóanyagokat úgy tudja kezelni, hogy azokban ne essen kár, mert egyetlen hiba is több ezer dózis megsemmisüléséhez vezethet. Kiemelt szerepe lesz a hűtőgépgyáraknak is, hiszen a vakcinákat adott hőmérsékleten kell tárolni azért, hogy ne veszítsenek a hatásukból. Ráadásul egyre több országban karanténintézkedéseket hoznak a külföldről érkezőkkel szemben, ami szintén nehezítő tényező lehet.

Főnév vagy melléknév?

- Ragok nem váltanak szófajt, viszont csak adott szófajhoz tudnak járulni!
- A melléknév imád főnévi szerepben tetszelegni (átvéve a főnév szófaji tulajdonságait): *Meglelte az igazit*.
- Főnévi esetragokkal állva biztosan főnév: *háztájit*, *szépet*
- Nem főnévi (hanem melléknévi) esetragok: *hosszan*, *lassan*
- Melléknévképzővel melléknév (szófajváltás): *házi*, *savas*

Főnév vagy melléknévi igenév?

A lexikalizálódott folyamatos mnin-i alakok már főnevek!

olvasó, futó, kerítő, néző,

De előbbiek is lehetnek mnin értékűek, ha jelzők: *az olvasó fiú, a futó birkák, a kerítő ember, a furcsán néző szomszéd*

De: *készülő, izguló, habozó, irigykedő, sétáló*

?: zónázó (vonat)

Gyakorlás: főnév, melléknév, ige, igenév

A semmi ágán is megél a szív, ha elhallatszik hozzá a szomszédos ágon ülő dobbanása.

Ahol elvesznek a tradíciók, ott kilyukad az idő, és elpereg a múlt.

Nem elég, ha az ember életútjának felén egy sötét nagy erdőbe ér, el is kell tévedni benne – hogy egy kicsike tisztánlátást kiérdemeljen.

Aki az egész világban csalódott, vajon nem tart-e attól, hogy egy szép napon az egész világ fogja magát, és csalódik őbenne?

Ha nem ismernénk a feltételes módot, talán kevesebbet szenvednénk, de mi maradna belőlünk?

Aki nem tud szeretni, az hiába keresi a kulcsot, amellyel belülről magára zárta ajtaját.

Ha valaki alacsony, azon nincs mit nevetni. Amíg talapzatra nem áll.

Nagyon sokszor kell földig görnyedni, földig öregedni terhek alatt, és nagyon jól kell ismerni a földet, hogy az ember háta egyenes maradjon.

Az, aki senkit sem tud szeretni, bűnt se tud elkövetni. De ettől még nem bűntelen.

Annál teljesebb az ember, minél hiánytalanabbul szétosztja magát szüntelenül.